

درسنامه‌ی درس سوم

معجزه جاویدان:

هر پیامبری برای اینکه مردم دریابند که وی با خدا ارتباط دارد، کارهای خارق‌العاده انجام می‌داد و هیچ کس بدون اذن خدا قادر به این کارها نبود؛ این کارهای خارق‌العاده در قرآن کریم آیت به معنای نشانه و علامت نبوت نامیده شده.

طبق نظر اندیشمندان اسلامی معجزه نامیده شده. علت: عجز و ناتوانی افراد در این امور آشکار می‌شود.

تفاوت معجزه انبیاء با معجزه پیامبر اسلام (ص): سایر پیامبران فقط برای مردم زمان خودشان قابل مشاهده بوده اما پیامبر اکرم برای همه زمان‌هاست.

تحدی (مبارزه طلبی): قرآن از مخالفان می‌خواهد (به ترتیب):

۱. اگر در الهی بودن این کتاب شکمی دارند ← کتابی همانند آن بیاورند. ﴿قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ... لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ﴾

۲. برای نشان دادن عجز و ناتوانی آنها ← به ده سوره کاهش داد.

۳. برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی شان ← پیشنهاد حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را داده ﴿فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾

مخالفان قرآن از ابتدای نزول تا کنون متن‌هایی ارائه کرده که برای افراد غیر متخصص ممکن است بی‌عیب جلوه کند اما نزد مراکز علمی و تخصصی و اندیشمندان مورد قبول واقع نشده. حتی به اندازه سوره کوثر هم نتوانسته‌اند سوره‌ای بیاورند.

حال آنکه آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام آوردن سوره‌های مشابه یکی از سوره‌های قرآن می‌باشد.

- ✓ برای بیان معارف قرآن، زیباترین کلمات را به کار برده. آشنایان با عربی به محض خواندن متوجه آن خواهند شد؛
- ✓ ویژگی‌های لفظی: ساختار زیبا و آهنگ موزون کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی بیان، رسایی عبارات با وجود اختصار؛
- ✓ این زیبایی‌ها سبب نفوذ خارق‌العاده قرآن در افکار و نفوس شد. نتیجه ← بسیاری از اندیشمندان و ادیبان تحت تأثیر آن مسلمان شدند. همچنین اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت، مجازات می‌شد.
- ✓ اعجاز لفظی از همان آغاز نزول مورد توجه همگان حتی مخالفان قرار گرفت.

لفظی (ظاهری)

جنبه‌های اعجاز قرآن

مبارزه طلبی قرآن شامل هر دو جنبه اعجاز می‌شود

۱. انسجام درونی در عین نزول تدریجی؛ ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ... لَوْ جَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾
 ✓ آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان با دوران کمال و پختگی‌شان فرق دارد و معمولاً تجدید نظر و اصلاح می‌شود اما قرآن با بیش از ۶۰۰۰ آیه با اینکه در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و از موضوعات متنوعی سخن گفته ولی آیتش دقیق‌تر از اعضای بدن هماهنگی و انسجام دارد و همدیگر را تأیید می‌کنند؛

۲. تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت؛

- ✓ به مجموعه افکار و عقاید و آداب و رسوم در هر دوره، فرهنگ می‌گویند که مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛
- ✓ قرآن با اینکه در عصر جاهلیت نازل شد اما نه تنها از عقاید خرافی جاهلیت تأثیر نپذیرفت بلکه به شدت با آن‌ها مبارزه نیز کرد؛ نمونه: طرح مسائلی مثل عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها

۳. جامعیت و همه‌جانبه بودن؛

- ✓ در حدود ۱۵ قرن پیش نازل شده و همه‌ی مسائل حیاتی را که انسان برای هدایت نیاز دارد، گفته است؛
- ✓ فقط از امور معنوی و آخرت سخن نگفته بلکه از زندگی مادی و دنیای انسان و مسئولیت اجتماعی نیز سخن گفته؛
- ✓ حدیث: امام باقر(ع): خدا، آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش (قرآن) آورده است. منظور از آنچه مورد نیاز است: نیازهای مربوط به هدایت یعنی نیازهایی که پیامبران برای آنها فرستاده شده‌اند

۴. ذکر نکات علمی بی‌سابقه؛

- ✓ در جامعه‌ای از علم و رشته‌های علمی خبری نبود، قرآن به برخی نکات علمی اشاره کرده که بعدها توسط دانشمندان کشف گردید. این مطلب بیانگر فراتر بودن قرآن و علم خداوند از علم آن روز جامعه است.
- ✓ نمونه: ۱. نیروی جاذبه؛ قرآن جاذبه بین ستارگان را عامل درهم زفتن ستارگان بیان کرد در حالیکه تا قبل از قرن ۱۸ دانشمندان فکر می‌کردند ستارگان به سقف آسمان چسبیده‌اند.

قرآن: ﴿خداوند، آسمان‌ها را با ستون‌هایی که برای شما دیدنی نیستند، بر پا داشته است﴾

۲. انبساط جهان؛ یعنی فاصله گرفتن کهکشان‌ها از هم به طور مدام. از مهم‌ترین اکتشافات در قرن ۲۰

قرآن: ﴿وَالسَّمَاءَ بَنِينَا بِنْدٍ وَأَنَا لَمَّسَعَهُ﴾

محتوایی (معنوی)

این جنبه برای ناآشنایان با عربی هم قابل درک

امی (درس‌نخوانده) بودن

پیامبر(ص) نیز می‌تواند دلیلی دیگر بر اعجاز قرآن باشد.

﴿وَمَا كُنْتُمْ تَلْوُونَ مِنْ...﴾

نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت...

چند نکته:

نکته اول: در قرآن کریم به تعقل، تفکر و علم‌دوستی تأکید زیادی شده است. از جمله:

بیش از ۷۷۰ بار ← علم ۱۸۵ بار ← گوش دادن و توجه ۴۹ بار ← عقل ۱۸ بار ← فکر ۱۳۲ بار ← تبیین و دلیل همگی نشان دهنده تأثیر ناپذیری از عقاید جاهلیت می‌باشد. زیرا در آن جامعه خبری از علم و تعقل نبود.

نکته دوم: چند آیه دیگر نیز در قرآن وجود دارد که بیانگر تأثیر ناپذیری از عقاید جاهلیت می‌باشد:

- ۱- در جامعه عربستان و دیگر نقاط جهان کرامت زنان نادیده گرفته می‌شد. اما قرآن برای هر مرد و زن با ایمان دارای عمل صالح حیات پاکیزه قائل است.
- ۲- در جای دیگری می‌فرماید: عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی‌کند.
- ۳- قرآن برای زن حقوق خانوادگی و اجتماعی قائل است. در مالکیت به زن استقلال بخشیده است و بر کرامت و عفت زن تأکید کرد.

ترجمه و نکات آیات درس سوم

۱- (یونس/۳۸): ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ﴾

ترجمه: می‌گویند [پیامبر قرآن را] به خداوند افترا بسته است بگو: اگر می‌توانید یک سوره همانند آن بیاورید

پیام و نکات:

۱. یکی از تهمت‌های مخالفان پیامبر (ص) این بود که می‌گفتند قرآن کلام خدا نیست و پیامبر (ص) آن را به دروغ به خدا نسبت می‌دهد. (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ)
۲. آیه بیانگر تحدی (مبارزه طلبی) قرآن در مقابل مخالفان است. و می‌خواهد هر که در الهی بودن قرآن شک دارد، سوره‌ای مثل آن بیاورد. (فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ)؛

۲- (اسراء/۸۸): ﴿قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَا كَانَ لَهُمْ لِيُبْعِضِ ظَهِيرًا﴾

ترجمه: بگو: اگر تمامی انس و جن جمع شوند تا همانند قرآن را بیاورند، نمی‌توانند همانند آن را بیاورند، هر چند پشتیان هم باشند.

پیام و نکات:

۱. عبارت «لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ» بیانگر جاودانگی اعجاز قرآن (ناتوانی همیشگی جن و انس) می‌باشد.
۲. طبق آیه، اینکه تمام جن و انس با هم قادر به آوردن مثل قرآن نیستند، تأکیدی است بر ناتوانی آنان در آوردن قرآن.

۳- (نساء/۸۲): ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾

ترجمه: پس آیا در قرآن نمی‌اندیشند و اگر از جانب غیر خدا بود، قطعاً در آن اختلاف بسیاری را می‌یافتند.

پیام و نکات:

۱. آیه بیانگر انسجام درونی در عین نزول تدریجی می‌باشد که از دلایل اعجاز محتوایی قرآن کریم می‌باشد؛
۲. طبق آیه کسی قرآن را دارای هماهنگی و انسجام می‌داند که در آن تدبیر (تفکر عمیق) کند؛

۴- (عنکبوت/۴۸): ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكُمْ إِذَا لَأْتَابَ الْمُبْطِلُونَ﴾

ترجمه: و پیش از آن هیچ نوشت‌های نمی‌خواندی و با دست خود آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت کجروان به شک می‌افتادند.

پیام و نکات:

۱. آیه بیانگر امی بودن پیامبر (ص) است. اینگونه که: پیامبر (ص) نه از روی نوشته‌ای می‌خواند (وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا... مِنْ كِتَابٍ) نه خود نوشته‌ای داشت (لَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكُمْ)
 ۲. اگر اینچنین نبود، جای داشت که کج اندیشان (کجروان / باطل پیشه‌گان) در حقانیت قرآن تردید کنند. (إِذَا لَأْتَابَ الْمُبْطِلُونَ)
- * آیه با بیت «نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت / به غمزه مسأله آموز صد مدرس شد» ارتباط معنایی دارد؛